

Kommentar fra AM-PRO's formand

Ny arbejdsmiljøaftale uden nytænkning

Ambitionen med at nedsætte 'Ekspertudvalget om udredning af arbejdsmiljøindsatsen' for to år siden var "at komme med anbefalinger til en ny og forbedret arbejdsmiljøindsats", idet beskæftigelsesministeren og arbejdsmiljøforligskredsen i Folketinget konstaterede at der var "behov for en grundlæggende gentænkning af arbejdsmiljøindsatsen".

Ekspertudvalgets arbejde var begrænset af, at udvalgets anbefalingerne samlet set skulle være neutrale i forhold til de offentlige finanser, hvilket naturligvis begrænser mulighederne for, at udvalget kunne foreslå omfattende investeringer i et bedre arbejdsmiljø, som først på længere sigt ville give økonomisk gevinst.

Ekspertudvalgets anbefalinger var derfor heller ikke præget af den store nytænkning, men indeholdt trods alt en række forslag til justeringer af den hidtidige indsats, som må anses for meget relevante.

Beskæftigelsesministeren inviterede alle Folketingets partier med til de indledende drøftelser af, hvordan Ekspertudvalgets anbefalinger kunne omsættes til virkelighed, men i den sidste fase af drøftelserne var det kun kredsen bag seniorpensionsreformen, der forhandlede aftalen, som de øvrige partier – bortset fra Enhedslisten – efterfølgende tilsluttede sig, ud fra en vurdering af at aftalen trods alt måtte betragtes som en forbedring.

Aftalen er derfor heller ikke særligt visionær og kan nærmest betragtes som en naturlig forlængelse af forligskredsens hidtidige arbejdsmiljøpolitik:

- Arbejdstilsynet skal styrkes mhp. mere kontrol af virksomhedernes arbejdsmiljø og vilkårene for udenlandske medarbejdere
- Udvikling af nye tilsynsformer med mere dialog, aftaleforløb, kompetencepåbud mv.
- Sanktionerne skal strammes gennem højere bøder og gebyrer ifm. opfølgende tilsynsbesøg
- Forenkling af arbejdsmiljøreglerne gennem sammenskrivning af reglerne om psykisk arbejdsmiljø hhv. om virksomhedernes egenindsats samt bedre formidling af reglerne
- Formidlings- og overvågningsaktiviteterne samles i Arbejdstilsynet
- En planlægning af den samlede arbejdsmiljøindsats, der er mere forpligtende for arbejdsmarkedets parter
- 10 mio. kr. af arbejdsmiljøforskningsfondens midler øremærkes til forskning i kemisk arbejdsmiljø på det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA)
- Fastlæggelse af en national forskningsstrategi

Det skal bemærkes, at nye initiativer, som ikke er omfattet af aftalen, ikke vil være forligsbelagte, og at ændringer af aftalens initiativer skal drøftes i forligskredsen mhp at opnå tilslutning. Desuden skal forligskredsen drøfte den fremtidige indsats inden udgangen af 2022. Aftalen er således ikke nogen hindring for, at nye arbejdsmiljøinitiativer kan gennemføres på det senere tidspunkt.

AM-PRO's vurdering af aftalen

AM-PRO undrer sig over, at hele aftalen er opbygget omkring de traditionelle virkemidler: kontrol, straf, planer aftalt med organisationerne mv., når nu kommissoriet for Ekspertudvalget – og jo dermed også forligskredsens ambitioner – netop tog sigte på nytænkning og på at sætte fokus på virksomhedernes egen arbejdsmiljøindsats.

Aftalen styrker således ikke grundlæggende den forebyggende indsats, men satser især på at mere tilsyn, skrappe sanktioner og mere generel vejledning kan fremme en adfærdændring i virksomhederne. I forhold til den forebyggende indsats indeholder aftalen stort set kun en procedure for opstilling fælles nationale mål for partssystemets og Arbejdstilsynets indsats, nogle vage hensigtserklæringer om uddannelse af ledere i psykisk arbejdsmiljø, og om at virksomhederne skal "anvende den fornødne viden".

Aftalen forholder sig slet ikke til det bidrag til den forebyggende indsats, som arbejdsmiljøprofessionelle ville kunne bidrage med. I øjeblikket gennemfører de ca. 350 tilsynsførende i Arbejdstilsynet ca. 37.000 tilsynsbesøg om året, mens de mere end 1.500 arbejdsmiljøprofessionelle i virksomheder og rådgivningsvirksomhederne yder et kontinuerligt bidrag til at udvikle kvaliteten af virksomhedernes egenindsats – et bidrag som i dag stort set kun kommer de store virksomheder til gode. Det er derfor skuffende, at forligskredsen ikke tænker de ressourcer, der repræsenteres af de arbejdsmiljøprofessionelle, ind i orkestreringen af den samlede nationale indsats, og ikke inddrager de arbejdsmiljøprofessionelles organisationer i samarbejdet om den nationale planlægning.

End ikke udviklingen af et effektivt samspil mellem de arbejdsmedicinske sygehusafdelinger og arbejdsmiljøsystemet synes forligskredsen at have interesseret sig for til trods for at netop sådanne samspil er vigtige elementer i den forebyggende arbejdsmiljøindsats i andre EU-lande og i Norge, hvor et ekspertudvalg sidste år har konkluderet at bedriftshelsetjenesterne, hvor netop arbejdsmedicinere med sundhedsfaglig autoritet er en del af kernen, er den bedste måden at yde forebyggende arbejdsmiljøindsatser på, og anbefaler at den skal opkvalificeres og udbygges.

Udfordringerne er dels at vurdere hvilket omfang og hvilken arbejdsmiljøfaglig kvalitet, der vil være nødvendig, for at en styrket forebyggende indsats vil medføre en reel forbedring af arbejdsmiljøet, og dels hvordan de mindre virksomheder med færre end 50 ansatte kan sikres en tilstrækkelig adgang til arbejdsmiljøfaglig viden. Udgangspunktet for denne overvejelse bør naturligvis være at virksomhedernes behov for arbejdsmiljøfaglig viden skal dækkes af en kombination af opkvalificering af virksomhedernes egne ressourcer og bidrag fra eksterne arbejdsmiljørådgivere – en kombination som skal passe til virksomhedernes behov og kultur.

Det er ærgerligt, at forligskredsen ikke tager fat på en drøftelse af disse emner, idet det næppe er realistisk at forestille sig en væsentlig forbedring af arbejdsmiljøet, uden at der investeres i at sikre ledelserne og arbejdsmiljøorganisationen et forsvarligt arbejdsmiljøfagligt grundlag for deres arbejde og for at virksomhederne kan indrette arbejdsstederne arbejdsmiljømæssigt forsvarligt. Det skal bemærkes, at der er tale om investeringer, der hurtigt giver virksomhedsøkonomisk afkast: Den internationale organisation for sikkerheds og social sikring ISSA har gennemført en undersøgelse, der viser at arbejdsmiljøinvesteringer svarende til blot ca. 10.000 kr. pr. medarbejder allerede efter et år vil give et afkast på 2,2 gange investeringen, og EU-samarbejdsorganisationen for de europæiske arbejdstilsynsmyndigheder har gennemført en anden undersøgelse, der viser et endnu mere attraktivt resultat.

AM-PRO er i øvrigt bekymret over, at overvågningen af arbejdsmiljøet flyttes til Arbejdstilsynet, der ikke har forskningsfaglig baggrund til at videreudvikle de metoder, der ligger til grund for overvågningen, idet der netop er behov for at løbende at gentænke og forbedre metoderne, så man - i så høj grad som muligt - kan basere overvågningen på validerede forskningsbaserede metoder.

AM-PRO finder det også bekymrende at Videncenter for Arbejdsmiljø nedlægges, idet man må frygte, at den aftalte flytning af aktiviteterne til Arbejdstilsynet vil betyde en svækkelse af den arbejdsmiljøfaglige formidling. AM-PRO er til gengæld forventningsfuld i forhold til ambitionerne om at modernisere formidlingen af arbejdsmiljøreglerne, idet det dog skal påpeges, at der er et stort udækket behov for formidling af reglerne på engelsk af hensyn til udenlandske virksomheder og medarbejdere.

Det skal dog bemærkes, at AM-PRO hilser det velkomment at Arbejdstilsynets tilsynsressourcer øges, idet netop kontrol er en vigtig del af den samlede indsats.

AM-PRO hilser det også velkomment, at der skal fastlægges en national arbejdsmiljøforskningsstrategi, som skal lægge vægt på at skabe sammenhæng mellem forskning og indsats. De senere år har man set en række projekter, der netop er opbygget gennem et samspil mellem forskere og arbejdsmiljøprofessionelle, og som ser ud til at give nogle meget lovende resultater. AM-PRO ser derfor ambitionerne med den nye arbejdsmiljøforskningsstrategi som en naturlig forlængelse af disse erfaringer.

AM-PRO's anbefalinger

Et oplagt sted at starte kunne netop være den anbefaling om støtte til arbejdsmiljørådgivning i virksomheder med op til 50 ansatte, som Dansk Arbejdsgiverforening og Fagbevægelsens Hovedorganisation har fået med som en særudtalelse i Ekspertudvalgets rapport.

Et andet oplagt sted at starte kunne desuden være at implementere det forslag, som AM-PRO tidligere har præsenteret, om at stille arbejdsmiljøfaglige krav til kvaliteten af arbejdspladsvurderingerne, sådan at det sikres, at arbejdsmiljøprofessionelle inddrages i arbejdsmiljøvurderingsprocessen, så der etableres et mere kvalificeret grundlag for den handleplan, som processen gerne skulle føre frem til – et grundlag som både bygger på medarbejdernes oplevelser og på en arbejdsmiljøfaglig vurdering.

Endelig bør der udvikles et effektivt samspil mellem de arbejdsmedicinske sygehusafdelinger og arbejdsmiljøsystemet. Arbejdsmedicinens kombinerede viden om erhvervsmæssige risici og helbred bør integreres i flere og mere effektive virksomhedsnære indsatser. Måske kan forslaget om at inddrage de arbejdsmedicinske enheder ifm seniorpensionsaftalen bane vejen, så arbejdsmedicinernes kompetencer i forhold til vurdering af arbejdsevne også udnyttes i forhold til den forebyggende arbejdsmiljøindsats.

AM-PRO stiller gerne sin viden og sine ideer til rådighed for forligskredsen og for parterne. AM-PRO vil i første omgang sætte fokus på mulighederne for at udvikle initiativer, der kan forbedre den forebyggende indsats på arbejdsmiljøområdet.

AM-PRO tilbyder desuden at bidrage gennem deltagelse i den løbende dialog om opstilling af nationale mål og fastlæggelse af den nationale forskningsstrategi.